

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

den 17 december 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 2011/83/EU – Artikel 2 leden 8 c och 9 – Avtal utanför fasta affärslokaler – Begreppet fasta affärslokaler – Avtal som ingåtts i en monter på en handelsmessa omedelbart efter det att konsumenten, som befunnit sig i ett allmänt utrymme i mässhallen, tilltalats av näringsidkaren”

I mål C-465/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Amtsgericht Straubing (Distriktsdomstolen i Straubing, Tyskland) genom beslut av den 12 juni 2019, som inkom till domstolen den 19 juni 2019, i målet

B & L Elektrogeräte GmbH

mot

GC,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Safjan (referent) samt domarna L. Bay Larsen och C. Toader,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet enligt artikel 99 i domstolens rättegångsregler genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 leden 8 c och 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 2011, s. 64).

* Rättegångsspråk: tyska.

- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan B & L Elektrogeräte GmbH och GC, angående ett avtal som parterna ingått på en handelsmessa om köp av en ångdammsugare.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Skälen 21 och 22 i direktiv 2011/83 har följande lydelse:

”(21) Ett avtal utanför fasta affärslokaler bör definieras som ett avtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument som samtidigt är fysiskt närvarande, på ett annat ställe än i näringsidkarens fasta affärslokaler, t.ex. i konsumentens bostad eller på dennes arbetsplats. Utanför fasta affärslokaler kan konsumenten stå under potentiellt psykologiskt tryck eller kan ställas inför ett överraskningsmoment, oavsett om konsumenten har beställt besöket av näringsidkaren eller inte. Definitionen av avtal utanför fasta affärslokaler bör också inbegripa situationer där konsumenten tilltalas personligen och enskilt utanför fasta affärslokaler men avtalet omedelbart därefter ingås i näringsidkarens affärslokaler eller genom ett medel för distanskommunikation. ... Inköp som görs under en utflykt organiserad av näringsidkaren, där de förvärvade produkterna marknadsförs och utbjuds till försäljning, bör betraktas som avtal utanför fasta affärslokaler.

(22) Fasta affärslokaler bör omfatta alla typer av lokaler (t.ex. affärer, stånd eller lastbilar) som näringsidkaren använder som fast eller vanlig plats för sin affärsverksamhet. Marknads- och mässtånd bör betraktas som fasta affärslokaler om de uppfyller detta villkor. Detaljhandelslokaler där näringsidkaren utövar sin verksamhet säsongvis, t.ex. under turistsäsongen på en skid- eller badort, bör betraktas som fasta affärslokaler eftersom de är det ställe där näringsidkaren vanligen utövar sin verksamhet. Offentliga platser, t.ex. gator, köpcentrum, badstränder, idrottsanläggningar och allmänna transportmedel, som näringsidkaren i undantagsfall använder för sin affärsverksamhet, samt privata bostäder och arbetsplatser bör inte betraktas som fasta affärslokaler. ...”

- 4 I artikel 2 i direktivet, som har rubriken ”Definitioner”, anges följande:

”I detta direktiv gäller följande definitioner:

...

8. *avtal utanför fasta affärslokaler*: varje avtal mellan näringsidkaren och konsumenten
- a) som ingås då näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, på en plats som inte är näringsidkarens affärslokaler,

...

- c) som ingås i näringsidkarens fasta affärslokaler eller med hjälp av något medel för distanskommunikation omedelbart efter det att konsumenten personligen och enskilt tilltalats på en annan plats än näringsidkarens fasta affärslokaler, varvid näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, eller

...

9. *fasta affärslokaler*:

- a) fasta detaljhandelslokaler där näringsidkaren bedriver sin fasta verksamhet, eller
- b) rörliga detaljhandelslokaler där näringsidkaren vanligtvis bedriver sin verksamhet.

...”

- 5 I artikel 9.1, under rubriken ”Ångerrätt”, föreskrivs följande:

”Utom i de fall då de undantag som avses i artikel 16 är tillämpliga, ska konsumenten ha rätt att inom 14 dagar frånträda ett distansavtal eller avtal utanför fasta affärslokaler utan att behöva ange några skäl och utan några andra kostnader än de som anges i artiklarna 13.2 och 14.”

Tysk lagstiftning

- 6 Direktiv 2011/83 har införlivats i tysk rätt genom Gesetz zur Umsetzung der Verbraucherrechterichtlinie und zur Änderung des Gesetzes zur Regelung der Wohnungsvermittlung (lag om införlivande av direktivet om konsumenträttigheter och om ändring av lagen om reglering av fastighetsförmedling) av den 20 september 2013 (BGBl. 2013 I, s. 3642).

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 7 B & L Elektrogeräte är ett företag etablerat i Tyskland som säljer ångdammsugare, bland annat på mässor.
- 8 Av beslutet om hänskjutande framgår att GC och hans maka var på en handelsmessa i Straubing (Tyskland). De befann sig i gången i en av mässhallarna framför B & L Elektrogerätes monter, när en av företagets anställda tilltalade dem från sin monter eller i gången i syfte att få dem att köpa en dammsugare.
- 9 På inbjudan av företagets anställda, gick GC och hans maka in på insidan av montern där de ingick ett avtal om köp av en dammsugare.
- 10 GC förklarade därefter för B & L Elektrogeräte att han inte önskade ”upprätthålla” detta avtal. Han ansåg sig ha ångerrätt enligt den tyska lagstiftningen och tyckte inte att han hade informerats om denna rätt när avtalet ingicks.
- 11 B & L Elektrogeräte väckte talan mot GC vid den hänskjutande domstolen, Amtsgericht Straubing (Distriktsdomstolen i Straubing, Tyskland), med yrkande om att GC ska förpliktas att betala det pris som överenskommits i avtalet.
- 12 Den hänskjutande domstolen anser att den monter som B & L Elektrogeräte hade på nämnda handelsmessa måste betraktas som en ”fast affärslokal”, i den mening som avses i artikel 2 led 9 i direktiv 2011/83, enligt domstolens tolkning i domen av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642).
- 13 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att montern, som stod i en av mässhallarna, inte var ett stängt utan ett öppet utrymme, och att konsumenter som i likhet med GC och hans maka står orörliga mitt i gången i en mässhall framför en säljmonter måste förvänta sig att bli tilltalade av säljaren i fråga.
- 14 Den hänskjutande domstolen har emellertid angett att gången, i det mål den har att avgöra, uppenbart inte kan anses utgöra en näringsidkares fasta affärslokal, eftersom den inte användes i syfte att bedriva näringsverksamhet, utan gav tillträde till samtliga säljmontrar i mässhallen i fråga. Den hänskjutande domstolen undrar därför om den faktiska situationen i det nationella målet eventuellt motsvarar den

som avses i skäl 22 i direktiv 2011/83, där det anges att offentliga platser som näringsidkaren i undantagsfall använder för sin näringsverksamhet i princip inte bör betraktas som ”fasta affärslokaler”, i den mening som avses i artikel 2 led 9 i nämnda direktiv.

- 15 För det fall köpeavtalet ingås när konsumenten och näringsidkaren befinner sig utanför respektive i den fasta affärslokalen, vilket motsvarar den faktiska situationen i det mål den hänskjutande domstolen har att avgöra, rör det sig således om ett ”avtal utanför fasta affärslokaler”, i den mening som avses i artikel 2 led 8 c i direktiv 2011/83, varvid konsumenten ska tillerkännas ångerrätt.
- 16 Mot denna bakgrund beslutade Amtsgericht Straubing (Distriktsdomstolen i Straubing) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Föreligger ett avtal utanför fasta affärslokaler, i den mening som avses i artikel 2 led 8 c i direktiv 2011/83/EU, som omfattas av ångerrätten i artikel 9 i detta direktiv, när en näringsidkare, som på en mässas befinner sig i eller framför en monter som ska anses utgöra en fast affärslokal i den mening som avses i artikel 2 led 9 i direktivet, tilltalar en konsument som i en utställningshall på en mäsas, som är öppen för allmänheten, står i gången framför säljmontern utan att tala med näringsidkaren och avtalet därefter ingås i montern?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 17 Om svaret på frågan i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis eller inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen – enligt artikel 99 i dess rättegångsregler – på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 18 Det finns skäl att tillämpa nämnda bestämmelse i förevarande mål.
- 19 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i om artikel 2 led 8 i direktiv 2011/83, jämförd med led 9 i denna artikel, ska tolkas så, att ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument i en monter på en handelsmäsas, omedelbart efter det att konsumenten, som befunnit sig i den gång som var gemensam för de olika montrarna i mässhallen, tilltalats av näringsidkaren, ska betraktas som ett ”avtal utanför fasta affärslokaler” i den mening som avses i denna bestämmelse.
- 20 Domstolen påpekar inledningsvis att i direktiv 2011/83 definieras ”avtal utanför fasta affärslokaler” dels, i artikel 2 led 8 a, som varje avtal mellan näringsidkaren och konsumenten som ingås då näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, på en plats som inte är näringsidkarens affärslokaler, dels, i artikel 2 led 8 c, som varje avtal mellan näringsidkaren och konsumenten som ingås i näringsidkarens fasta affärslokaler eller med hjälp av ett medel för distanskommunikation omedelbart efter det att konsumenten personligen och enskilt tilltalats på en annan plats än näringsidkarens fasta affärslokaler, varvid näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande.
- 21 I fråga om ”fasta affärslokaler” definieras detta begrepp i artikel 2 led 9 i direktivet så, att det avser dels alla fasta detaljhandelslokaler där näringsidkaren utövar sin fasta verksamhet, dels rörliga detaljhandelslokaler där näringsidkaren vanligtvis bedriver sin verksamhet.
- 22 Domstolen har i det avseendet redan slagit fast att ett av syftena med direktiv 2011/83 framgår av bland annat skäl 21 i nämnda direktiv, där det anges att konsumenten, när denna befinner sig utanför en näringsidkarens fasta affärslokaler, kan stå under potentiellt psykologiskt tryck eller kan ställas inför ett överraskningsmoment, oavsett om konsumenten har beställt besöket av näringsidkaren eller inte. Unionslagstiftaren har sålunda även velat täcka in situationer där konsumenten tilltalas personligen

och enskilt utanför fasta affärslokaler men där avtalet omedelbart därefter ingås i näringsidkarens affärslokaler eller genom ett medel för distanskommunikation (dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 33).

- 23 Härav följer att även om unionslagstiftaren, när det gäller avtal utanför fasta affärslokaler, har föreskrivit att konsumentskyddet ska gälla i de fall då konsumenten vid tidpunkten för avtalets ingående, inte befinner sig i en affärslokal som näringsidkaren alltid eller vanligen använder, så beror det på att unionslagstiftaren ansett att konsumenten när denne spontant beger sig till en sådan lokal kan förvänta sig att tilltalas av näringsidkaren, vilket medför att konsumenten i förekommande fall inte med fog därefter kan göra gällande att näringsidkarens erbjudande kom som en överraskning (dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 34).
- 24 Vad närmare bestämt gäller ett fall, såsom det som är i fråga i det nationella målet, där en näringsidkare bedriver sin verksamhet i en monter på en handelsmessa, ska det – såsom även anges i skäl 22 i direktiv 2011/83 – påpekas att marknads- och mässtand ska betraktas som fasta affärslokaler om de alltid eller vanligen används i näringsidkarens verksamhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 41).
- 25 Däremot ska offentliga platser, till exempel gator, köpcentra, badstränder, idrottsanläggningar och allmänna transportmedel, som näringsidkaren i undantagsfall använder för sin affärsverksamhet, samt privata bostäder och arbetsplatser inte betraktas som fasta affärslokaler (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 42).
- 26 Det är bland annat mot bakgrund av dessa omständigheter som domstolen, i dom av den 7 augusti 2018 Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642), slog fast att artikel 2 led 9 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att en monter som innehas av en näringsidkare på en handelsmessa och i vilket näringsidkaren bedriver sin verksamhet under några dagar per år, är en "fast affärslokal" i den mening som avses i den bestämmelsen, om en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten konsument – med hänsyn till samtliga de sakomständigheter som rör verksamheten och bland annat hur montern uppfattas och den information som ges i lokalerna på själva mässan – rimligtvis kan förvänta sig att nämnda näringsidkare bedriver sin verksamhet där och tilltalar vederbörande i syfte att ingå ett avtal, vilket det ankommer på den nationella domstolen att avgöra.
- 27 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att det avtal som är i fråga i målet vid den nationella domstolen hade ingåtts mellan GC, en konsument, och B & L Elektrogeräte, en näringsidkare, i det sistnämnda företagens monter på en handelsmessa, som enligt den hänskjutande domstolen ska betraktas som "en fast affärslokal" i den mening som avses i artikel 2 led 9 i direktiv 2011/83 såsom denna artikel har tolkats av domstolen i domen av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642).
- 28 Det ska därför bedömas om den omständigheten att avtalet i fråga ingicks omedelbart efter det att konsumenten, som befann sig i den för samtliga montrar i mässhallen gemensamma gången, tilltalats av näringsidkaren, innebär att nämnda avtal ändå kan anses utgöra ett avtal "utanför fasta affärslokaler", i den mening som avses i artikel 2 led 8 i direktiv 2011/83.
- 29 Den gemensamma gången mellan de olika montrarna i den utställningshall där B & L Elektrogeräte hade sin monter kan i detta avseende inte anses utgöra en "fast affärslokal" i den mening som avses i artikel 2 led 9 i direktiv 2011/83, eftersom gången gav tillgång till samtliga näringsidkarens montrar i denna hall.
- 30 Denna faktiska omständighet som den hänskjutande domstolen har fastställt, motsvarar det fall som beskrivs i skäl 22 i direktiv 2011/83, enligt vilket de utrymmen som är tillgängliga för allmänheten, såsom gator och köpcentra, inte bör betraktas som "fasta affärslokaler".

- 31 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument som ingås i näringsidkarens fasta affärslokaler omedelbart efter det att konsumenten har tilltalats personligen och enskilt på en annan plats än i näringsidkarens fasta affärslokal, såsom den gång som är gemensam för de olika monterarna i en mässhall, när både näringsidkaren och konsumenten är fysiskt närvarande, ska betraktas som ett "avtal utanför fasta affärslokaler" i den mening som avses i artikel 2 led 8 c i direktiv 2011/83.
- 32 Såsom redan har angetts ovan i punkt 22 kan konsumenten, när denna befinner sig utanför näringsidkarens fasta affärslokaler, stå under potentiellt psykologiskt tryck eller kan ställas inför ett överraskningsmoment, oavsett om konsumenten har beställt besöket av näringsidkaren eller inte. I skäl 21 i direktiv 2011/83 anges att unionslagstiftaren i detta avseende även har velat täcka in situationer där konsumenten tilltalas personligen och enskilt utanför fasta affärslokaler, men avtalet omedelbart därefter ingås i näringsidkarens affärslokaler.
- 33 Ett sådant överraskningsmoment föreligger i en situation liknande den som är i fråga i det nationella målet, där en konsument befinner sig i en mässhall, som är ett gemensamt utrymme för de olika monterarna i denna hall, på så sätt att det i detta sammanhang endast är den aktuella näringsidkarens monter som utgör dess fasta affärslokal, och där konsumenten tilltalas av näringsidkaren för att omedelbart därefter ingå ett avtal i näringsidkarens monter. Ett sådant avtal ska följaktligen anses utgöra ett "avtal utanför fasta affärslokaler" i den mening som avses i artikel 2 led 8 c i direktiv 2011/83.
- 34 Av det anförda följer att tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Artikel 2 led 8 i direktiv 2011/83, jämförd med artikel 2 led 9 i samma direktiv, ska tolkas så, att ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument i en monter på en handelsmessa, omedelbart efter det att konsumenten, som befunnit sig i den gång som var gemensam för de olika monterarna i mässhallen, tilltalats av näringsidkaren, ska betraktas som ett "avtal utanför fasta affärslokaler" i den mening som avses i denna bestämmelse.

Rättegångskostnader

- 35 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Artikel 2 led 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, jämförd med artikel 2 led 9 i samma direktiv, ska tolkas så, att ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument i en monter på en handelsmessa, omedelbart efter det att konsumenten, som befunnit sig i den gång som var gemensam för de olika monterarna i mässhallen, tilltalats av näringsidkaren, ska betraktas som ett "avtal utanför fasta affärslokaler" i den mening som avses i denna bestämmelse.

Underskrifter